

Advies voor richtlijnen
voor het milieu-effectrapport
Streekplanuitwerking provincie
Friesland, grootschalige
windenergieopwekking (Windstreek)

19 november 1993

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Advies

Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport
Streekplanuitwerking provincie Friesland,
grootschalige windenergieopwekking
(Windstreek) / [Commissie voor de
milieu-effectrapportage]. - Utrecht : Commissie voor de
milieu-effectrapportage
ISBN 90-5237-604-2
Trefw.: milieu-effectrapportage; Friesland /
windturbines; Friesland

commissie voor de milieu-effectrapportage

College van Gedeputeerde Staten
van de provincie Friesland
Postbus 20120
8900 HM LEEUWARDEN

uw kenmerk
RM/93-66055

uw brief
21 september 1993

ons kenmerk
U831-93/Kol/mp/546-26

onderwerp
Advies voor richtlijnen Streekplanuitwerking
provincie Friesland, grootschalige
windenergieopwekking (Windstreek)

Utrecht,
19 november 1993

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid advies voor richtlijnen uit te brengen voor het milieu-effectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over grootschalige windenergieopwekking provincie Friesland (Windstreek). Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen.

Hoogachtend,

Ir. P. van Duursen,
voorzitter van de werkgroep m.e.r.,
Streekplanuitwerking provincie Friesland,
grootschalige windenergieopwekking,
(Windstreek).

Advies voor richtlijnen
voor het milieu-effectrapport
Streekplanuitwerking provincie
Friesland, grootschalige
windenergieopwekking (Windstreek)

Advies op grond van artikel 7.14, eerste lid van de Wet milieubeheer voor de richtlijnen voor het milieu-effectrapport over grootschalige windenergieopwekking in de provincie Friesland,

uitgebracht aan het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Friesland door de Commissie voor de milieu-effectrapportage; namens deze,

de werkgroep m.e.r. Streekplanuitwerking provincie Friesland,
grootschalige windenergieopwekking (Windstreek)

de secretaris

drs. A.J. Kolhoff

de voorzitter

ir. P. van Duursen

Utrecht, 19 november 1993

INHOUDSOPGAVE

	pagina
SAMENVATTING	1
GEARFETTING	3
1. INLEIDING	5
2. PROBLEEMSTELLING EN DOEL	6
3. TE NEMEN EN GENOMEN BESLUITEN	6
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	7
4.1 Algemeen	7
4.2 Voorgenomen activiteit en ontwikkeling van alternatieven	8
4.2.1 Locatie- en inrichtingsalternatieven	8
4.2.2 Nulalternatief	10
4.2.3 Meest milieuvriendelijk alternatief	10
4.2.4 Milieubeschermdende (mitigerende) maatregelen	10
5. BESTAANDE TOESTAND VAN HET MILIEU EN TE VERWACHTEN ONTWIKKELINGEN DAARIN	11
6. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU	12
6.1 Algemeen	12
6.2 Abiotische aspecten	13
6.2.1 Lucht	13
6.2.2 Bodemgebruik en functied	13
6.2.3 Geluid	13
6.2.4 Overige aspecten	13
6.3 Biotische aspecten	14
6.4 Landschappelijke aspecten en cultuurhistorie	14
6.5 Veiligheid	15
7. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN	16
8. LEEMTEN IN KENNIS EN EVALUATIE ACHTERAF	17
9. SAMENVATTING VAN HET MER	17
10. VORM EN PRESENTATIE VAN HET MER	18

BIJLAGEN

1. Brief van bevoegd gezag d.d. 21 september 1993, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen.
2. Bekendmaking van de start van de m.e.r.-procedure, Staatscourant 180 d.d. 21 september 1993.
3. Projectgegevens.
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen.

SAMENVATTING

Inleiding

De Provincie Friesland heeft als taakstelling, het opstellen van 200 MW aan windvermogen in het jaar 2000. In het kader van de realisering hiervan wil de provincie in het streekplan, dat in maart 1994 wordt vastgesteld, reeds een ruimtelijke reservering opnemen.

Voor de oprichting van een windenergiecentrale met een vermogen van meer dan 20 MW dient een m.e.r. procedure doorlopen te worden. De desbetreffende activiteit is m.e.r. plichtig op grond van het Besluit Milieu-effectrapportage, bijlage C aangeduid met categorie 22.4. Het m.e.r. plichtige besluit is de vaststelling van het Streekplan. Gedeputeerde Staten van Provincie Friesland is bevoegd gezag.

Probleemstelling en doel

Het MER dient een beschrijving te geven van de achtergronden van het plan voor grootschalige windenergieopwekking in de provincie Friesland en het kader waarbinnen dit vorm gaat krijgen. Het doel van de activiteit dient te worden beschreven.

Te nemen en genomen besluiten

Het MER vermeldt welke besluiten voor het realiseren van het initiatief van belang zijn.

Voorgenomen activiteit en alternatieven

In het MER wordt een beschrijving gegeven van de voorgenomen activiteit en de in beschouwing te nemen locatie- en inrichtingsalternatieven. In het MER worden drie locaties, die zijn opgebouwd uit deellocaties, nader onderzocht: een gespreide locatie en twee zogenaamde superstructuren de Middelzeetrechtter en de Afsluitdijk-Waddenkust. Per deellocatie moeten steeds twee alternatieven (inrichtingsalternatieven) voor wat betreft de grootte van de windturbine (windturbinevermogensklasse) wordt uitgewerkt: middelgroot circa 500 kW en groot 1MW. Verder moeten worden beschreven het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) en het nulalternatief. Dit laatste dient als referentiesituatie en gaat er van uit dat de voorgenomen activiteit niet wordt uitgevoerd. Het mma bestaat uit de som van de deellocaties die de minste effecten hebben op de onderscheiden milieu-aspecten aangevuld met mitigerende maatregelen.

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling van het milieu

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de milieu-aspecten die worden beïnvloed door de voorgenomen activiteit.

Gevolgen voor het milieu

In het MER wordt ingegaan op biotische en abiotische aspecten in het algemeen en geluidhinder en de effecten op vogels in het bijzonder. Verder wordt ingegaan op landschap (inpassing), cultuurhistorie en veiligheidsaspecten.

Vergelijking van alternatieven

Per deellocatie zullen voor de twee inrichtingsalternatieven de effecten op de onderscheiden milieu-componenten met elkaar vergeleken moeten worden. Hierbij moet er een onderscheid worden gemaakt tussen locatieafhankelijke en niet locatieafhankelijke criteria. Uitgaande van het concept ruimtelijke samenhang kunnen de deellocaties zo mogelijk worden samengevoegd tot een superstructuur.

Leemten in kennis en evaluatie

Het MER geeft een opsomming van leemten in kennis, waarvoor de gevraagde informatie niet verschaft kan worden. Deze leemten kunnen betrokken worden bij het evaluatieprogramma, dat het bevoegd gezag dient vast te stellen. Het verdient aanbeveling reeds in het MER een aanzet te geven tot het evaluatieprogramma.

GEARFETTING

Ynlieding

De provinsje Fryslân hat as taakstelling, it opstellen fan 200 MW wynfermogen yn it jier 2000. Yn it ramt fan de realisearring wol de provinsje yn it streekplan, dat yn maart 1994 feststeld wurdt, al in romtlike reservearring opnimme.

Foar it oprjochtsjen fan in wynenerzjysintrale mei in vermogen fan 20 MW moat in m.e.r. prosedure trochrûn wurde. Dizze m.e.r. plichtige warberens is op grûn fan it beslút Milieu-effektrapportaaazje bylage C oanjûn mei kategory 22.4. It m.e.r. plichtige beslút is de fêststelling fan it streekplan. Deputearre Steaten fan'e provinsje Fryslân is befoege bewâld.

Fraachstik en doel

It MER moat in beskriuwing jaan fan'e eftergrûn fan it plan foar grutskalige wynenerzjyopwekking yn'e provinsje Fryslân en it ramt der't dit foarm yn krije sil. It doel fan de aktiviteit moat beskreaun wurde.

Te nimmen en nommen besluten

It is saak dat it MER oanjout hokker besluten wichtich binne foar de realisearring fan it inisjatyf.

Foarnommen warberens en alternativen

It MER moat in beskriuwing jaan fan de foarnommen warberens en de yn beskôging te nimmen lokaasje- en ynrjochtingsalternativen. Yn it MER wurde trije lokaasjes, dy't gearstald binne út diellokaasjes, fierder ûndersocht: ien versprate lokaasje en twa superstrukturen, de Middel-seetrechtter en de Ofslûtdyk-Waadkust. Foar eltse diellokaasje moatte altiten twa alternativen (ynrjochtingsalternativen), wat de grutte fan de wynmounes oanbelanget utwurke wurde: middelgrut sawat 500 kW en grut 1MW. Fierder moat it meast miljeufreonlike alternatyf (mma) en it nulalternatyf beskreaun wurde. It lêste tsjinnnet as referensjesituasje en giet der fan út dat de foarnommen warberens net utfierd wurdt. It mma bestiet út de som fan de diellokaasjes dy't de minste effekten hawwe op'e underskieden miljeu-aspekten oanfold mei stjoerende maatregels.

Besteande tastân en autonome ûntjouwing fan it miljeu

Yn dit haadstik waard in beskriuwing jûn fan'e miljeu-aspekten dy't beynfloede wurde troch de foarnommen warberens.

Gefolgen foar it miljeu

Yn it MER wurdt yngong op libbende en deade aspekten yn't algemien en lûdlêst en effekten op fûgels yn it bisûnder. Fierder wurdt yngien op it lânskip (ynpassing), kultuerskiednis en aspekten fan feiligens.

Fergeliking fan alternativen

Foar eltse diellokaasje sille foar de twa ynrjochtingsalternativen de effekten op'e ûnderskieden miljeu-komponenten meïnoar fergelike wurde moatte. Hjir moat in ûnderskied makke wurde tusken lokaasjeôfhinklike en net lokaasjeôfhinklike kriteria. Utgeande fan it concept romtlike gearhing kinne de diellokaasjes sa mooglik gearfoegd wurde oant in superstruktuer.

Gatten yn kunde en evaluaasje

It MER jout in byld fan gatten yn kunde, der't de frege ynfermaasje net foar jûn wurde kin. Dizze gatten kinne belutsen wurde by it evaluaasjeprogram, dat it befoege bewâld feststelle moat. It is oanrikkemandearjen wurdich yn it MER in oanset te jaan foar it evaluaasjeprogram.

1.

INLEIDING

De provincie Friesland heeft als taakstelling het scheppen van voorwaarden zodat in de provincie 200 MW aan windvermogen realiseerbaar is in het jaar 2000. De afweging van en de besluitvorming over de locatiekeuze en de wijze van opstelling van de windturbines ten behoeve van grootschalige windenergie zullen worden vastgelegd in de uitwerking van het Streekplan Friesland dat volgens planning maart 1995 wordt vastgesteld.

Voor de oprichting van een windenergiecentrale met een vermogen van meer dan 20 MW dient een m.e.r.-procedure doorlopen te worden. De desbetreffende m.e.r.-plichtige activiteit is aangeduid met categorie 22.4. Het m.e.r.-plichtige besluit is de vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste voorziet in de aanleg, in het onderhavige geval is dit het Streekplan Friesland. Volgens de Wet milieubeheer zijn Gedeputeerde Staten zowel initiatiefnemer als bevoegd gezag. Provinciale Staten bepalen de uiteindelijke keuze bij de vaststelling van het Streekplan.

Per brief van 21 september 1993 (bijlage 1) hebben Gedeputeerde Staten van de provincie Friesland de Commissie voor de m.e.r. gevraagd te adviseren voor richtlijnen met betrekking tot het door de initiatiefnemer op te stellen milieu-effectrapport (MER). Bekendmaking van de start van de m.e.r. vond plaats op 21 september 1993 in de Staatscourant. Het onderhavige advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r. De samenstelling van deze werkgroep is gegeven in bijlage 3. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt daarom verder in dit advies de Commissie genoemd.

Doel van het voorliggende advies van de Commissie is de milieu-effecten van de voorgenomen activiteit af te bakenen en de gewenste inhoud van de richtlijnen voor het MER aan te geven.

Bij het opstellen van haar advies heeft de Commissie alle via het bevoegd gezag ontvangen inspraakreacties (zie bijlage 4) in beschouwing genomen.

2. PROBLEEMSTELLING EN DOEL

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Het MER moet een beknopt overzicht geven van het kader waarin de voorgenomen activiteit moet worden geplaatst en in het bijzonder de betekenis hiervan voor de provincie Friesland. In de probleemstelling dienen de problemen te worden beschreven die door het voornemen moeten worden opgelost. Bij de probleemstelling worden tevens het beleid van het Rijk en provincie Friesland besproken als ook het beleid dat de Nederlandse energiebedrijven op het gebied van de windenergie voeren. Hierbij dient onder andere te worden uitgegaan van: de Bestuursovereenkomst Plaatsingsproblematiek Windenergie, 6 februari 1991, het Nationaal Milieu Beleidsplan plus, het Milieu Actieplan van de Nederlandse Energiebedrijven in het algemeen en van het PEB/PGEM in het bijzonder.

Op basis hiervan dient het doel van de voorgenomen activiteit te worden bepaald. Verder moet worden aangegeven hoe het doel zich verhoudt tot de autonome ontwikkeling van kleinschalige particuliere elektriciteitsopwekking via windturbines. Er is reeds 13 MW geïnstalleerd en voor meer dan het dubbele zijn aanvragen ingediend.

3. TE NEMEN EN GENOMEN BESLUITEN

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van overheidsorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

In het MER wordt vermeld ten behoeve van welk(e) besluit(en) het MER is opgesteld en door wie of welke overheidsinstanties dit besluit zal worden genomen en welke vergunningen ten behoeve van de uitvoering van het initiatief moeten worden verleend. Tevens wordt beschreven volgens welke procedure en tijdplan dit geschiedt en welke adviesorganen en -instanties daarbij formeel of informeel zijn betrokken. Verder dient te worden vermeld welke randvoorwaardenstellende overheidsbesluiten reeds zijn genomen en welke openbaar gemaakte beleidsvoornemens beperkingen kunnen opleggen of randvoorwaarden stellen aan de betreffende besluiten waarvoor het MER is opgesteld, dit onder vermelding van de

status van deze besluiten¹⁾ (hardheid; hoe lang geleden genomen). Hierbij kan worden uitgegaan van de beleidsdocumenten zoals aangegeven in de startnotitie.

Uitgaande van de omschrijving van het geformuleerde beleid moeten criteria worden afgeleid waaraan alternatieven (deellocaties en inrichtingsalternatieven) getoetst kunnen worden.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen"*.

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast."

4.1 Algemeen

Het is niet mogelijk om te spreken van een eenduidig voornemen omdat er geen voorkeur is uitgesproken voor een bepaalde locatie en inrichting. In dit advies wordt dan ook in afwijking van de gangbare opzet van een richtlijnenadvies de paragrafen voorgenomen activiteit en alternatieven samen gevoegd. Er wordt een onderscheid gemaakt in enerzijds locatiealternatieven en anderzijds inrichtingsalternatieven.

In het MER kan de initiatiefnemer een voorkeur uitspreken voor één van de alternatieven. De motivering van de keuze uit de nader in beschouwing genomen (reële) alternatieven dient in het MER te worden beschreven, alsmede het selectieproces dat tot het betreffende voorkeursalternatief heeft geleid. Wat betreft de gedetailleerdheid van de beschrijving moet met name aandacht worden gegeven aan ingrepen met belangrijke gevolgen voor het milieu.

Vanwege het feit dat het voornemen gericht is op een gefaseerde implementatie van grootschalige windenergie, dat wil zeggen realisatie van windparken in fasen, moet worden aangegeven hoe de potentieel beschikbare (geschikte) locaties in energetisch opzicht (opbrengst in kWh/jr per locatie-grondoppervlak) volledig zal worden benut. Bij de beschrijving van de voorgenomen activiteit zal worden aangeduid hoe deze in verband staat tot het voornemen om in het jaar 2000 in de provincie Friesland 200 MW te willen realiseren.

1 Zie inspraakreactie nr. 5, bijlage 4.

4.2 Voorgenomen activiteit en ontwikkeling van alternatieven

Het vooronderzoek dat is uitgevoerd door de initiatiefnemer heeft geresulteerd in twee locatiealternatieven, een zogenaamde gespreide locatie en één superstructuur de Middelzeetrecther. Bij de ontwikkeling van deze locaties is uitgegaan van een verschillend windturbinevermogen, namelijk 300 kW turbines voor de gespreide locatie en 1MW turbines voor de twee superstructuren. In een latere fase van het onderzoek is hier de superstructuur Afsluitdijk-Waddenkust aan toegevoegd, hier is niet uitgegaan van een specifiek windturbinevermogen. Om een goede vergelijking van de locaties mogelijk te maken is het gewenst de (deel)locaties naar gelijk windturbine vermogen te groeperen. Voor bedoelde (deel)locaties zal in het MER dan ook steeds moeten worden uitgegaan van twee inrichtingsalternatieven die verschillen in windturbinevermogen.

4.2.1 Locatie- en inrichtingsalternatieven

In de startnotitie wordt aangegeven dat op basis van vooronderzoek een selectie is gemaakt van locaties die in principe geschikt worden geacht voor grootschalige windenergie-opwekking. Dit heeft geresulteerd in drie potentiële locatiealternatieven, namelijk: een gespreide locatie en twee zogenaamde superstructuren: a. de Middelzeetrecther en b. de Afsluitdijk-Waddenkust. In het MER dient beknopt te worden aangegeven hoe, op basis van welke criteria, deze selectie tijdens het vooronderzoek heeft plaatsgevonden.

Zoals aangegeven in de startnotitie dienen de voorgestelde locaties te worden onderverdeeld in deellocaties zodat vergelijking ten behoeve van geschiktheidsbeoordeling mogelijk wordt. Dit geldt met name voor de superstructuren a. en b. De gespreide locatie is reeds opgedeeld in deellocaties. De deellocaties komen tot stand op basis van één of meer karakteristieken (landschapstype, ecologische waarde et cetera) en er dient zoveel mogelijk te worden uitgegaan van bestaande ruimtelijke grenzen zoals wegen, dijken, hoogspanningsleidingen et cetera.

In de startnotitie wordt aangegeven dat het voorkeursalternatief naar alle waarschijnlijkheid een combinatie wordt van de genoemde alternatieven en bestaat uit de best scorende gespreide deellocaties en de best scorende deellocaties van de beide superstructuren. Voor de samenstelling van dit zogenaamde combinatiealternatief is de ruimtelijke samenhang tussen de deellocaties van grote betekenis. In het MER dient te worden aangegeven wat wordt verstaan onder ruimtelijke samenhang. In hoofdstuk 6 en 7 dient nader te worden ingegaan op de criteria en de weging hiervan.

De Commissie acht het van belang dat er per deellocatie twee alternatieven voor wat betreft de grootte van de windturbine (windturbine-vermogensklasse) worden uitgewerkt:

- middelgroot, circa 500 kW en;
- groot, circa 1MW.

Dit onderscheid is van belang om de volgende twee redenen. Het is thans nog onzeker of en op welke termijn een kosteneffectieve en betrouwbare windturbine met een vermogen van 1MW ontwikkeld zal worden. Het is derhalve goed denkbaar dat in de praktijk gekozen zal moeten worden voor turbines met kleinere vermogens. De Commissie staat op het standpunt dat het voor een goede vergelijking van de locatiealternatieven noodzakelijk is dat de turbines qua vermogen gelijk zijn. Met de nu voorgestelde vermogens wordt aangesloten bij de vermogensklasse waarmee in het vooronderzoek en de startnotitie is gerekend.

In het MER moet per deellocatie voor deze twee vermogenstypes steeds de volgende kenmerken worden aangegeven:

- de grootte van de windturbine (vermogensklasse);
- configuratie (aantal, onderlinge turbineafstand en in het geval van parkopstelling oppervlakte, lengte en breedte);
- opbrengst in kWh/jr per locatie-grondoppervlak en;
- geluidsvermogen;
- infrastructuur.

Verder moet voor zover relevant worden aangegeven in welke mate wederzijdse beïnvloeding tussen de betreffende locatie en particulier windvermogen kan optreden.

Per vermogenstype moeten onafhankelijk van de locatie de volgende kenmerken worden aangegeven:

- rotordiameter;
- masthoogte;
- aantal rotorbladen en draaisnelheid;
- beveiliging integriteit van de turbine.

Verder dient te worden ingegaan op de problematiek rond de plaatsing van windturbines op of in de buurt van dijken met een waterkerende functie. De Commissie staat op het standpunt dat nadere invulling van de locatie moet geschieden binnen het kader van de bestemmingsplan-procedure.

Aanleg, gebruik, beheer en ontmanteling

In het MER moet worden ingegaan op de diverse inrichtingsfasen van de activiteit, namelijk de aanleg-, gebruik/beheer- en ontmantelingsfase. De mate van detail moet echter in redelijke verhouding staan tot het gekozen doel. Als deze activiteiten niet wezenlijk verschillen voor de twee onderscheiden windturbine-vermogensklasse dan kan worden volstaan met een beschrijving uitgaande van één van de klassen. Er dient te worden ingegaan op de volgende vragen:

- Welke werkzaamheden en activiteiten worden uitgevoerd in het kader van de aanleg. Hierbij valt te denken aan vergraving, aanleg en gebruik tijdelijke infrastructuur, bouwverkeer et cetera.
- Op welke wijze worden in het kader van het gebruik en beheer van windturbines werkzaamheden uitgevoerd.
- Welke veiligheidsmaatregelen worden er genomen? Welke (afschakel)-voorzieningen zijn voorzien in het geval van calamiteiten?
- Blijft het gebied tijdens de gebruiksfase toegankelijk voor het publiek?
- Zullen er maatregelen worden getroffen voor de ontmantelingsfase?

4.2.2 **Nulalternatief**

Het nulalternatief is het alternatief waarbij de voorgenomen aanleg van windturbines niet zal plaatsvinden en waarbij de verwachte elektriciteitsopbrengst van een windvermogen van 200 MW op een andere wijze moet worden gerealiseerd. Aangegeven dient te worden welke effecten (emissies) worden verwacht bij realisering van dezelfde energieopbrengst door middel van conventionele elektriciteitsopwekking.

4.2.3 **Meest milieuvriendelijk alternatief**

Het meest milieuvriendelijke alternatief dient als een volwaardig alternatief te worden behandeld en moet dan ook een zelfstandige beschrijving van de activiteiten bevatten, zodat vergelijking, ook van de milieugevolgen, met andere alternatieven mogelijk is. Het alternatief kan worden opgebouwd uit het totaal van de meest milieuvriendelijke deellocatie(s) en onderdelen van de beschreven inrichtingsalternatieven en -varianten, gecombineerd met milieubeschermdende maatregelen.

4.2.4 **Milieubeschermdende (mitigerende) maatregelen**

Nagegaan moet worden op welke wijze nadelige milieu-effecten die bij de aanleg en het functioneren van windturbines kunnen optreden, door mitigerende maatregelen zoveel mogelijk kunnen worden tegengegaan of gecompenseerd.

Mogelijke milieubeschermdende maatregelen kunnen worden gericht op:

- landschappelijke inpassing;
- vermindering van de hinder voor vogels;
- beperking van de geluidhinder;
- verbetering van de externe veiligheid.

5.

BESTAANDE TOESTAND VAN HET MILIEU EN TE VERWACHTEN ONTWIKKELINGEN DAARIN

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voorzover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

Alleen die aspecten van de bestaande toestand van het milieu dienen te worden beschreven voor zover van belang voor de voorspelling van en de vergelijking van de milieu-effecten van de voorgenomen activiteit en alternatieven (Hoofdstuk 4). Bij deze beschrijving moet rekening gehouden worden met eventuele volgeffekten van voltooide of lopende ingrepen in het studiegebied (autonome ontwikkelingen). De hieronder aangegeven aspecten moeten worden beschreven voor de geselecteerde locaties en de directe omgeving. Voor zover relevant is kaartmateriaal van de situering van de locaties (in termen van afstanden en relaties) voor de betreffende aspecten noodzakelijk.

Voor wat betreft de vogels, dient het beschouwde gebied zich bij voorkeur tenminste 500 meter voor broedvogels en 5 kilometer voor pleisterende vogels buiten het broedseizoen uit te strekken. Voor de visueel ruimtelijke karakteristiek kan het te beschouwen gebied zich tot 10 km (zichtbaarheidsanalyses) uitstrekken, afhankelijk van de ruimtelijke opbouw van het omringende gebied.

Bodemgebruik en functie

- de huidige en toekomstige functie.

Geluid

- geluidbelasting, beschrijving van het huidige geluidsniveau (bij verschillende windsnelheden) en de geluidbegrenzing van de relevante gebieden.

Flora, fauna en ecosystemen

- voorkomen van bestaande en/of in de toekomst ecologisch waardevolle gebieden zoals, natuurreservaten, relatienotagebieden, natuurontwikkelingsgebieden;
- voor wat betreft de avifauna moet worden ingegaan op:
 - belangrijke rust-, fourageer- en broedgebieden, en pleisterplaatsen voor overwinterende vogels of vogels in de doortrekperiode;
 - bestaande vogeltrekroutes (slaaptrek van geconcentreerd slapende soorten, fourageer-, voorjaars- en najaarstrek);
 - aanwezigheid van bedreigde en kwetsbare vogelsoorten binnen het beschouwde gebied, voor het beoordelen hiervan dient gebruik te worden gemaakt van onder andere de Wetlandconventie (Ramsar) 1% norm en de EG-Vogelrichtlijn.

Landschappelijke aspecten en cultuurhistorie

- landschapstype;
- landschappelijk, cultuurhistorisch en/of archeologisch waardevolle elementen en structuren (zoals, oude dijken, eendekooien, beschermde dorps-gezichten et cetera);
- geomorfologische en aardkundige waarden;
- visueel/ruimtelijke karakteristiek (onder andere mate van openheid).

Autonome ontwikkelingen

Ten eerste dienen voor de beoogde locaties te worden beschreven: mogelijke (na-ijlings) effecten van nog lopende of inmiddels voltooide activiteiten (inzake ruimtelijke ordening, landbouw, stedelijke en landschappelijke ontwikkelingen, waterbeheer, natuur en recreatie), alsmede van activiteiten waartoe op dit moment besluiten zijn genomen.

Ten tweede dient te worden ingegaan op de autonome ontwikkeling van kleinschalige particulier elektriciteitsopwekking via windturbines in de provincie Friesland.

6. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

6.1 Algemeen

In dit hoofdstuk van het MER worden de milieu-effecten van de verschillende locatiealternatieven inrichtingsalternatieven/-varianten voor de onderscheiden fases (aanleg, gebruik/beheer en ontmanteling) beschreven. Het accent ligt hierbij nadrukkelijk op de fase van gebruik/beheer. De effectbeschrijving vindt plaats voor dezelfde aspecten, die in hoofdstuk 5 zijn genoemd, aangevuld met het aspect veiligheid. Alleen de geselecteerde locaties en de directe omgeving vormen onderdeel van de beschrijving.

De verwachte effecten dienen waar mogelijk gekwantificeerd te worden. Hierbij zal worden aangegeven welke voorspellingsmethoden zijn gebruikt om de milieu-effecten te bepalen en hoe betrouwbaar de gegevens en methoden wel zijn. Van belang is hierbij om naast de meer waarschijnlijke effecten ook voldoende aandacht te besteden aan de zogenaamde slechtst denkbare situaties. Bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu dient er rekening mee te worden gehouden, dat deze tijdelijk of permanent van aard kunnen zijn, of pas op langere termijn geleidelijk waarneembaar kunnen worden. Daarom moet worden aangegeven op welke termijn de beschreven effecten te verwachten zijn

(tijdelijk versus permanent en ophefbaar versus onomkeerbaar). Ook moet worden aangegeven of er sprake kan zijn van cumulatie.

6.2 Abiotische aspecten

6.2.1 Lucht

Hier dient ingegaan te worden op het positieve milieu-effect dat wind-energie oplevert (vermeden emissies) in vergelijking met conventionele elektriciteitsopwekking².

De volgende aspecten worden beschreven:

- effecten (positieve) op de luchtkwaliteit, met name een beschrijving van de vermeden emissies van NO_x, SO₂ en CO₂ als gevolg van het gebruik van windturbines in plaats van conventionele opwekking van elektriciteit.

6.2.2 Bodemgebruik en functie

Er moet worden aangegeven in hoeverre de huidige functie verandert en/of wordt beïnvloed door plaatsing van de windturbines.

6.2.3 Geluid

Een geluidcontourenkaart dient te worden gemaakt voor de verschillende inrichtingsalternatieven en -varianten (berekende etmaalwaarden). Ook de geluidhinder (alleen tijdens de aanlegfase) van het verkeer van en naar de inrichting dient te worden beschreven.

Het MER bevat een beschrijving van de mate waarin gevoelige (toekomstige) bestemmingen zoals woon-, natuur-, recreatie- en stiltegebieden, geluidhinder door alle delen van de windturbines ondervinden.

6.2.4 Overige aspecten

Een beschrijving van de effecten die het voornemen heeft op telecom-municatie.

² Zie inspraakreacties nrs. 3 en 5, bijlage 4.

6.3 Biotische aspecten

Het MER moet in het bijzonder inzicht geven in de effecten van de windturbines op vogels. Hierbij zijn de volgende zaken van belang.

- kans op vogelslachtoffers doordat ze in aanraking komen met de windturbines of terecht komen in het zog³];
- het verstoringseffect, d.w.z. het indirecte effect dat de windturbines hebben op broedende, pleisterende of fouragerende vogels en vogels op hoogwatervluchtplaatsen, binnen het beschouwde gebied;
- de oppervlakte van het gebied dat door verstoring verloren gaat of in waarde vermindert als broedgebied, fourageergebied of hoogwatervluchtplaats, waarbij aangegeven welk percentage dit is van vergelijkbare biotopen in het noord-Friesche kustgebied;
- effecten op kwetsbare of bedreigde vogelsoorten;
- effecten op kwetsbare of bedreigde andere diersoorten⁴];
- verstoring van ecologische relaties (onder andere versnippering).

6.4 Landschappelijke aspecten en cultuurhistorie

Voor een "objectieve" beoordeling van het aspect "inpasbaarheid van de windturbine-opstellingen in het landschap" is nog geen wetenschappelijk betrouwbare set criteria ontwikkeld. De beoordeling hangt sterk samen met de beleving van het landschap door de gebruikers van het landschap onder andere bewoners forensen en recreanten. Het MER dient in ieder geval expliciet in te gaan op de in het vooronderzoek gebruikte criteria, zodat deze criteria in vervolgonderzoek getoetst kunnen worden. Tevens dient te worden nagegaan of en in hoeverre aspecten als: het aantal turbines, de hoogte, het aantal rotorbladen en met name voor de gespreide locaties de configuratie en de afstand van de locaties ten opzichte van elkaar, differentierend werken op de beoordeling van de effecten. Daarnaast dienen er criteria te worden ontwikkeld waarmee de (met name voor de beide "superstructuur alternatieven") beoogde samenhang getoetst kan worden. Per deellocatie zal moeten worden ingegaan op de afstanden waarop, vanuit overwegingen van de landschappelijke inpassing, ook andere dan de door de initiatiefnemer in beschouwing genomen windturbine-opstellingen, de beoogde samenhang zullen verstoren. Ter onderbouwing van de weging van de landschappelijke inpassing dienen er zichtbaarheidsanalyses te worden uitgevoerd. Op kaart moet worden aangegeven van waaruit de turbines van de diverse deellocaties zichtbaar zullen zijn. Daarnaast is het van belang om vanaf enkele bewoonde of druk bezochte punten simulaties te maken (op ooghoogte) zodat er een beeld kan worden gevormd hoe de windturbines in het landschap staan. Hierbij dienen druk bezochte

3 Zie inspraakreactie nr. 5, bijlage 4.

4 Zie inspraakreactie nr. 1, bijlage 4.

routes op het IJsselmeer en de Waddenzee mede in beschouwing te worden genomen.

Verder moet, om een goed beeld te krijgen van de gevolgen voor het landschap van het oprichten van een groot aantal windturbines, nog worden ingegaan op de volgende aspecten:

- er dient te worden nagegaan of er archeologische en/of cultuurhistorische waardevolle/beschermd elementen en/of structuren zoals dijken, beschermde dorpsgezichten en eendekooien door de plaatsing van de windturbines worden beïnvloed of aangetast (silhouetten);
- er dient inzicht te worden gegeven of en in hoeverre geomorfologische en aardkundige waarden worden beïnvloed of aangetast;
- er dient te worden aangegeven of en in hoeverre "grote" open ruimtes (>250 ha) worden aangetast door de plaatsing van windturbines.

6.5 Veiligheid

Aangegeven dient te worden hoe de veiligheid (en de te nemen risico's) gewaarborgd zal zijn (beperkt kunnen worden). Duidelijk moet worden gemaakt volgens welke methoden de risico's zijn geschat en worden getoetst. Er zal een duidelijk onderscheid gemaakt moeten worden in:

- individueel (bevolkings)risico, bijvoorbeeld door bladbreuk maar ook door verkeersveiligheidsaspecten (automobilisten die worden afgeleid);
- andere risico's, waaronder:
 - beroepsrisico's bijvoorbeeld scheepvaartverkeer door beïnvloeding van begeleidingssystemen, sproeivliegtuigen, etc;
 - materiële schade door bijvoorbeeld rotorbladbreuk aan bedrijven in de omgeving en de daaruit voortkomende mogelijke milieugevolgen.

Met het oog op de veiligheid dienen de volgende aspecten in het bijzonder in beschouwing te worden genomen:

- brand;
- rotorbladbreuk;
- ijsafwerping;
- elektrocutie gevaar.

7.

VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de Ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieu-effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten in relatie worden gezien tot de autonome ontwikkeling van het milieu en normen en streefwaarden van het milieubeleid. Overige aandachtspunten bij dit onderdeel van het MER kunnen zijn:

- in welke mate de initiatiefnemer bij elk van de alternatieven denkt zijn doelstelling te zullen en kunnen verwezenlijken;
- de positieve en negatieve effecten van ieder alternatief op de gebruiksmogelijkheden van het studiegebied.

In het MER moeten de onderscheiden locatiealternatieven niet in z'n geheel maar als deellocaties worden beoordeeld. Per deellocatie dienen de gevolgen voor het milieu zo te worden gepresenteerd dat een onderlinge vergelijking mogelijk is en een goed inzicht ontstaat in de verschillende keuzemogelijkheden. Bij de beoordeling en vergelijking wordt gebruik gemaakt van de multicriteria-analysemethode.

Deze methode dient inzichtelijk te worden gemaakt en indien gewichten gebruikt worden, moet worden gemotiveerd hoe de weging tot stand gekomen is. Om de inzichtelijkheid te vergroten kan onderscheid worden gemaakt in criteria die locatieafhankelijk zijn en criteria die binnen de gegeven context niet locatieafhankelijk zijn. De locatieonafhankelijke criteria zijn niet onderscheidend wat betreft de locatiekeuze en hoeven daardoor niet in de multicriteria-analyse meegenomen te worden. Wel dient gemotiveerd te worden waarom deze criteria buiten de weging blijven en welke waarden de criteria hebben. De wijze van clustering van de criteria zoals die in de startnotitie is aangegeven acht de Commissie een goed hanteerbare mogelijkheid (al kunnen wellicht enkele minder relevante criteria, zoals de zettingsgevoeligheid van de ondergrond geschrapt worden), maar deze clustering kan mogelijk veranderen naarmate meer inzicht ontstaat in de relevante problematiek. De vergelijking van de deellocaties resulteert in een rangorde. Op basis hiervan kan, wat het aspect locatie betreft, het meest milieuvriendelijke alternatief worden gegenereerd.

Uitgangspunt bij het opstellen van het zogenaamde combinatie-alternatief is, zoals aangegeven in de startnotitie, het concept ruimtelijke samenhang. Er dient te worden aangegeven op basis van welke criteria wordt bepaald of, en zo ja in welke mate er sprake is van ruimtelijke samenhang tussen de onderscheiden onderdelen.

8.

LEEMTEN IN KENNIS EN EVALUATIE ACHTERAF

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieu-effecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

In het MER moet worden aangegeven welke van de gevraagde informatie niet kan worden geleverd en waardoor dit wordt veroorzaakt. Tevens dient vermeld te worden of er op korte termijn nieuwe ontwikkelingen m.b.t. windenergietechnologie en -techniek te verwachten zijn.

Het bevoegd gezag dient te zijner tijd een *evaluatieprogramma* op te stellen teneinde de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken. Dit evaluatieprogramma houdt rechtstreeks verband met de taak van het bevoegd gezag om de effecten op het milieu duurzaam te volgen en te kunnen voorzien in aanvullende en mitigerende maatregelen. In het MER kan reeds in concept een dergelijk evaluatieprogramma worden opgezet.

9.

SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 41j, lid 1, onder h van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven"*.

De samenvatting van het MER zal kort en overzichtelijk de kern van de belangrijkste onderdelen van het MER moeten weergeven. De onderlinge vergelijking van de alternatieven kan bijvoorbeeld worden samengevat met behulp van tabellen, figuren en/of kaarten. Daarbij behoort wel een duidelijke legenda.

Het verdient aanbeveling om in de samenvatting vooral in te gaan op de informatie die van belang is voor de te nemen besluiten. In ieder geval zal aan de orde dienen te komen:

- wat het voornemen precies inhoudt en wat het belang ervan is;
- welke alternatieven redelijkerwijs in de besluitvorming zouden kunnen worden betrokken en op grond van welke criteria deze alternatieven zijn geselecteerd. Het meest milieuvriendelijke alternatief maakt hiervan onderdeel uit;
- wat de huidige situatie van het milieu is, en wat daarin verandert als geen van de alternatieven wordt uitgevoerd, mede ten behoeve van de evaluatie achteraf;
- welke milieu-effecten op korte en op langere termijn zullen optreden bij uitvoering van de onderscheiden alternatieven;
- een vergelijkende beoordeling van de alternatieven tegen de achtergrond van normen en uitgangspunten van het milieubeleid en de autonome ontwikkeling.

10. VORM EN PRESENTATIE VAN HET MER

Het MER moet als afzonderlijk document herkenbaar zijn.

Het MER zal duidelijk en zo objectief mogelijk moeten ingaan op de te behandelen onderwerpen (zie vorige hoofdstukken van dit advies). Het moet ingaan op de vragen die leven bij de direct betrokkenen (zie ondermeer de opmerkingen uit de inspraak) en informatie bevatten ten behoeve van het te nemen besluit. Keuzen, die bepalend zijn geweest bij de opstelling van het MER, moeten duidelijk tot uitdrukking komen.

Bij de formuleringen dient zo goed mogelijk rekening te worden gehouden met de begrijpelijkheid voor een groot publiek. Voor de samenvatting is dat in sterke mate vereist.

Het verdient aanbeveling om in het MER een verklarende begrippenlijst en een lijst van gebruikte afkortingen op te nemen. Achtergrond gegevens (technische details, verantwoording van gebruikte voorspellingsmethoden, literatuurreferenties en dergelijke) kunnen in bijlagen bij het MER worden opgenomen.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen
voor het milieu-effectrapport
Streekplanuitwerking provincie
Friesland, grootschalige
windenergieopwekking (Windstreek)

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 21 september 1993, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

provinsje fryslân
provincie friesland

Commissie voor de milieu-effectrapportage
Arthur van Schendelstraat 800
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

ruimte en milieu
postbus 20120
8900 hm leeuwarden
bezoekadres :
tweebaksmarkt 52
leeuwarden
telefoon : 058 - 925925
telefax : 058 - 925123

Leeuwarden, 21 september 1993

Ons kenmerk : RM/93-66055
Afdeling : Ruimtelijke Plannen
Toestel : ...154/E.C.Bakker/
J.J. Planting/L
Uw kenmerk : -
Bijlage(n) : 5 startnotities
1 openbare kennisgeving

Commissie voor de milieu-effectrapportage	
afgekend op:	23 SEP. 1993
afgekend door:	1162-93
afgekend door:	540-17/m3
afgekend door:	Sc/Pres. B.6

Onderwerp:
Toepassing Wet Milieubeheer:
opstellen advies voor richtlijnen.

Hierbij zenden wij u vijf exemplaren van de Startnotitie voor de milieu-effectrapportage voor de streekplanuitwerking 'Grootschalige windenergie-opwekking' Provincie Friesland - 'WINDSTREEK'. Tevens zenden wij u een exemplaar van de tekst van de openbare kennisgeving.

Het gaat hierbij om een initiatief waarbij de provincie Friesland zowel als initiatiefnemer alsmede bevoegd gezag optreedt. Wat betreft het initiatief zal nauw overleg gevoerd worden met de PEB/PGEM-Holding N.V. en het Ministerie van Economische Zaken.

Een stuurgroep is belast met de inhoudelijke voorbereiding en de besluitvorming voor Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten. In de stuurgroep hebben bestuurders van diverse instanties zitting.

Het ruimtelijk reserveren van locaties voor grootschalige opwekking van windenergie komt voort uit een provinciale taakstelling om voor het jaar 2000 een vermogen van 200 megawatt door windenergie te realiseren.

Wat betreft de locaties heeft in het recente verleden een inperking plaatsgevonden in het kader van het project Locatiestudie Grootschalige Windenergie.

het provinciehuis bevindt zich op
loopafstand van het centraal
station leeuwarden.

bij correspondentie de datum en
ons kenmerk vermelden.

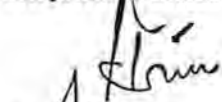
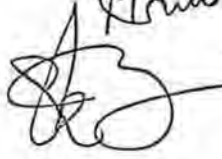
Op dit moment zijn deze en daarnaast enkele grootschalige lijnopstellingen in beeld. De locaties liggen in het westelijk en noordelijk deel van de provincie. Deze vormen de inzet voor de locatie-alternatieven voor het op te stellen MER.

De startnotitie ligt vanaf 21 september tot en met 21 oktober 1993 ter inzage in alle gemeentehuizen van Friesland en in het Provinciehuis.

Wij verzoeken u ons tot of uiterlijk 21 november 1993 te adviseren over de op te stellen richtlijnen.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met mevr. E.C. Bakker van de afdeling Ruimtelijke Plannen (058 - 925154) of de heer S. Akkerman van de afdeling Milieuvergunningen (058 - 925335).

Gedeputeerde staten van Friesland,

voorzitter,

loco-griffier.

BIJLAGE 2

Openbare bekendmaking in Staatscourant nr. 180 d.d. 21 september 1993

provinsje fryslân
provincie friesland

Milieu-Effectrapportage streekplanuitwerking Grootchalige Opwekking van Windenergie: inspraak voor de richtlijnen

Gedeputeerde Staten van Friesland maken u het volgende bekend. De provincie Friesland zal een uitwerking maken van het Streekplan om te komen tot een ruimtelijke reservering voor grootschalige opwekking van windenergie. Dit initiatief zal plaatsvinden in nauw overleg met de PEB/PGEM Holding N.V. en het Ministerie van Economische Zaken.

Doel en lokatie

Het ruimtelijk reserveren van lokaties voor grootschalige opwekking van windenergie komt voort uit de provinciale taakstelling om voor het jaar 2000 bijdrage te leveren aan het realiseren van een vermogen van 200 megawatt door windenergie te realiseren. De Provincie zal in dat verband het Streekplan nader uitwerken om daarmee een ruimtelijke en een planologische reservering te bewerkstelligen. Wat betreft de lokaties heeft in het recente verleden een inperking plaatsgevonden in het kader van het project Lokatiestudie Grootchalige Windenergie. Op dit moment zijn nog enige grootschalige lokaties in beeld. Deze liggen in het westelijke en noordelijke deel van de provincie.

Procedure

Het eerste besluit dat moet worden genomen gaat over de uitwerking van het Streekplan voor het ruimtelijk reserveren voor de grootschalige opwekking van windenergie. Bij het nemen van dit besluit moet een milieu-effectrapport, een MER, aanwezig zijn. Het MER is er voor bedoeld de besluitvorming uit milieu-oogpunt te ondersteunen. Voor de opstelling van het MER moeten Gedeputeerde Staten richtlijnen vaststellen. De richtlijnen geven aan wat er in het MER moet komen. Aan de hand van de richtlijnen kan tevens worden bepaald of er een MER wordt gemaakt dat voor het te nemen besluit aanvaardbaar is.

Startnotitie: inzage en reacties

Wij stellen u in de gelegenheid opmerkingen te maken, die kunnen bijdragen aan de richtlijnen van Gedeputeerde Staten. Detailinformatie over het project en het op te stellen MER is te vinden in de 'Startnotitie milieu-effectrapportage Grootchalige Windenergie Provincie Friesland - Windstreek' en in een informatiebulletin waarin nader wordt ingegaan op het project.

Deze startnotitie en het informatiebulletin liggen vanaf 21 september tot en met 21 oktober 1993 op werkdagen en tijdens de openingsuren ter inzage: in alle gemeenten van de provincie Friesland, in het gemeentehuis; in het Provinciehuis, Tweebaksmarkt 52, Leeuwarden, bij de afdeling Ruimtelijke Plannen.

Voorlichtingsavond

Op 12 oktober wordt een nadere toelichting gegeven op het project en het te maken MER. Dit vindt een plaats in het Sociaal Cultureel Centrum Trebol in Harlingen, Zuidoostersingel 1. De aanvang is 19.30 uur. U kunt dan vragen stellen en reacties geven die kunnen bijdragen aan de vast te stellen richtlijnen.

Inspraak

Tot uiterlijk 21 oktober 1993 kunt u schriftelijk opmerkingen maken voor de richtlijnen van Gedeputeerde Staten. Deze opmerkingen kunt u richten aan: Gedeputeerde Staten van Friesland, Tweebaksmarkt 52, Postbus 20120, 8900 HM Leeuwarden, onder vermelding van 'project Windstreek'.

Nadere informatie

Wilt u meer weten over deze procedure dan verzoeken wij u contact op te nemen met mw. E. Bakker, afdeling ruimtelijke plannen (058-925154) of dhr. S. Akkerman, werkzaam bij de afdeling Milieuvergunningen (058-925335).

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: College van Gedeputeerde Staten provincie Friesland

Bevoegd gezag: College van Gedeputeerde Staten provincie Friesland

Besluit: vaststellen van het Streekplan Friesland

Categorie Besluit m.e.r.: 22.4

Activiteit: Ruimtelijke reservering van locaties in de provincie Friesland zodat in het jaar 2000 grootschalige windenergieopwekking met een vermogen van 200 MW realiseerbaar is. Deze reservering vindt plaats in het kader van de uitwerking van het Streekplan.

Stand van zaken: Gedeputeerde Staten van Friesland stelden per brief van 21 september 1993 de Commissie in de gelegenheid advies uit te brengen voor de richtlijnen voor het op te stellen MER. Op 21 september vond de openbare bekendmaking plaats. Hierin werd aangekondigd dat de startnotitie van 21 september tot en met 21 oktober ter inzage zou liggen.

Samenstelling van de werkgroep:

ir. P. van Duursen (voorzitter)

ir. H.J. van Grol

ir. M.B. Schöne

ing. R.L. Vogel

ir. E. de Vries

Secretaris van de werkgroep: drs. A.J. Kolhoff.

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	931012	Vleermuiswerkgroep Nederland/svo	Wageningen	931022
2.	931018	Provinciale Planologische Commissie	Leeuwarden	931022
3.	931018	MEA Adviesburo Milieu, Energie en Afval	Dronrijp	931022
4.	931020	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek	Amersfoort	931022
5.	931020	Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee	Harlingen	931022
6.	931019	T. de Lang	Beetgumermolen	931022
7.	931014	Stichting Friese Milieu Federatie	Leeuwarden	931022
8.	931022	College van B&W gemeente Littenseradiel	Wommels	931022
9.	931010	A.M. Jaarsma-Swart	Tzummarum	931022
10.	931009	R. Wartena	Burgum	931022
11.	931015	College van B&W gemeente Tytsjerksteradiel	Burgum	931102
12.	931021	Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Directoraat-Generaal Rijks-waterstaat, directie Friesland	Leeuwarden	931102
13.	931019	Ministerie van Landbouw, Natuur-beheer en Visserij, Directeur Landbouw, Natuur en Openluchtrecreatie in de provincie Friesland	Leeuwarden	931102

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
14.	931021	P. Wiersma-Lautenbach	Minnertsga	931102
15.	931021	College van B&W gemeente Lemsterland	Lemmer	931102
16.	931019	Bestuur Wadvogelwerkgroep FFF	Holwerd	931102
17.	931025	College van B&W gemeente Franekeradeel	Franeker	931102
18.	931025	College van Gedeputeerde Staten van de provincie Flevoland	Lelystad	931102
19.	931026	College van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe	Assen	931102
	931012	Verslag hoorzitting	Harlingen	931102